గంగవరం పోర్టు కథ

కాల్పుల దాకా ఎట్లా వచ్చిందంటే...

నాలుగూళ్ళ ప్రతిఘటనకే ఇంత బీభత్సం చేశారే-
రేపు పోలవరంలో ఏం చేయబోతారో?

గంగవరం ఘటన కిందటి సంవత్సరంలోనే జరగవలసి ఉండిందంటే అభ్యంతరకరంగా తోస్తుందేమో. కానీ అది నిజం. 'గంగవరం రేవు' నిర్మించబోయే దిబ్బపాలెం తీరం వద్ద చేపలవేటమొత్తం వారంరోజులలోగా ఆగిపోవాలని విశాఖపట్నం ఆర్‌డివో దొరవారు గత జులై 30న తాఖీదు జారీ చేశారు. ఈ రోజు చట్టాన్ని ధిక్కరించారన్న నింద ఎదుర్కొంటున్న మత్స్యకారులు ఆరోజే ఆ పనిచేసి ఉంటే మొన్నటి యుద్ధం 9 నెలల కిందే జరిగి ఉండేది. ఆ రోజు వారు చట్టాన్ని గౌరవించారు. హైకోర్టులో కేసు వేశారు. ఒకటి కాదు, రెండు కేసులు వేశారు. ప్రభుత్వం తనంతట తానే ఆర్‌డివో తాఖీదును అమలుచేయబోమనీ నిర్వాసితులను సంప్రదించి వారికి పునరావాస పథకం రూపొందించిన తరువాతే దిబ్బ పాలెం తీరం వద్దనున్న మత్స్యకారుల పడవులను తొలగిస్తామనీ హైకోర్టుకు హామీ యిచ్చింది.

ఆ హామీ అమలయివుంటే మొన్నటి ఘర్షణ జరిగేది కాదు, కాల్పులు జరిగేవి కావు. కోర్టు స్టే ఇవ్వక ముందే తానే కోర్టుకు హామీ ఇచ్చిన అధికార యంత్రాంగానికి ఇంతలో ఏమయింది? నిర్వాసితులు ఇంకా సంతృప్తిచెందలేదని తెలిసి కూడ పడవలను తొలగించడానికి ఎందుకు తొందరపడ్డారు? గంగవరం పోర్టు ప్రమోటర్లు తొందర పెట్టారని వినికిడి. అది ప్రభుత్వ రంగ పోర్టుకాదు. ప్రైవేట్ రంగానికి చెందినది. ప్రైవేట్ పెట్టుబడులను బతిమాలి బామాలి రాష్ట్రంలోకి రప్పించుకుంటున్న పాలకులు వారు అలిగితే భరించలేరు. 'ఇంక ఆలస్యం చేస్తే ప్రాజెక్టునే వదులుకోవలసివస్తుంది' అనివారు బెదిరిస్తే తట్టుకోలేరు.

హైకోర్టు కిచ్చిన హామీ ప్రకారం అర్హులయిన మత్స్యకారులందరికీ తాత్కాలిక భృతి ఏర్పాటుచేశాం, యారాడ దగ్గర జెట్టీ కట్టిస్తున్నాం, అర్హులు కానివారు తమకు కూడ ఇవ్వాలని అల్లరి చేయడం వల్లనే గొడవ జరిగింది అని ప్రాజెక్టు స్పెషల్ ఆఫీసర్ గారు మీడియాతో అన్నారు. తనకున్నట్టే ఎదుటివారికి కూడ అభిప్రాయాలు ఉంటాయని ఆయన గుర్తిస్తే ఇక్కడొక వివాదం ఉందని గ్రహిస్తారు. గుర్తించక పోవడం వల్ల తనది సత్యం, ఎదుటివారిది అల్లరి అనుకుంటున్నారు. ఒకటికాదు, కనీసం మూడు వివాదాలున్నాయి. వాటి గురించి క్లుప్తంగా నైనా తెలుసుకుంటే తప్ప చోడిపల్లి నూకరాజు ఎంత నిష్కారణంగా చనిపోయాడో అర్థంకాదు.

'గంగవరం పోర్టు' అని పిలువబడే ఆధునిక రేవు దిబ్బ పాలెం తీరంలో వెలుస్తుంది. దిబ్బ పాలెం గ్రామాన్ని మొత్తం ప్రభుత్వం సేకరించి పోర్టు ప్రమోటర్లకు అప్పగించనుంది. అయితే దిబ్బ పాలెం తీరాన పడవులు పెట్టుకొని చేపల వేట చేసుకొని బతుకుతున్నది ఒక్కదిబ్బపాలెం గ్రామస్తులే కాదు. గంగవరం, జాలరిపల్లిపాలెం, పెదపల్లిపాలెం, చినపల్లిపాలెం మత్స్యకారులుకూడ దిబ్బపాలెం తీరాన్ని ఆసరా చేసుకొని చేపలు పట్టుకొని బతుకుతున్నారు. మొదట్లో ప్రభుత్వం ఈ ప్రాజెక్టు భూమి సేకరణ విషయంలో పూర్తిగా తంపుదాయకంగా వ్యవహరించింది. మాకు గంగవరం వగైరా గ్రామాలతో పనిలేదు. మేము సేకరిస్తున్నది దిబ్బపాలెం భూమిని మాత్రమే. వాటికి భూసేకరణ చట్టం కింద నష్టపరిహారం చెల్లిస్తాం. వేరే ఊళ్ల వాళ్ల జీవనం పోతే పోతుంది. దానికి మేమేమీ ఇవ్వం. వారంతా దిబ్బ పాలెం తీరాన ఉన్న పడవులను వేరే ఎక్కడకైనా తరలించాలి. కావాలంటే అప్పికొండ అనే ఊరి దగ్గర పడవలు పెట్టుకొని అక్కడ చేపల వేట చేసుకోవచ్చు. ఇలా 2005 జులై 30 నాటి ఆర్‌డి వో దొరవారి ఆదేశం సారాంశం ఇదే. మత్స్యకారుల ఆందోళనను ప్రభుత్వం తప్పుపడుతున్నదిగానీ వాళ్లు ఆందోళన చేయకపోతే ఇప్పుడు అమలుచేస్తున్నామని అధికారులు గొప్పగా చెప్తున్న పునరావాస పథకం ఊసే వినపడేది కాదు. మత్స్యకారులు అంతకుముందునుంచీ చేస్తున్న ఆందోళన స్థాయి జులై 30 నాటి ఆర్‌డివో దొరవారి ఆదేశం తరువాత పెరిగింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అప్పటికి రెండు నెలలు ముందు విడుదల చేసిన సహాయ పునరావాస విధానం అని పిలవబడే జివో 68 ని అమలుచేయాలన్న వాదనతో కోర్టు కెక్కారు. ప్రాజెక్టు వల్ల తమ నివాస స్థలాన్ని కోల్పోయి నిర్వాసితులయ్యే వారిని కాక, నివాస స్థలాలు కోల్పోకున్నా ఉపాధి అవకాశాలు, జీవనభారం కోల్పోయే వారిని కూడ బాధితులుగా గుర్తించడం ఈ జివోలోని కొత్త విషయం. భూమి సేకరణ చట్టం కింద ఇచ్చే స్థిరాస్తుల నష్టపరిహారమే కాక స్థిరాస్తులు లేనివారికి, ఉపాధి అవకాశాలు కోల్పోయేవారికి కొంత ఆర్థిక సహాయం ఇవ్వడం, కొత్తగా నివాసాలు ఏర్పరచుకోవటానికి, ఉపాధి అవకాశాలు పొందడానికి ఉపకరించే పునరావాసపథకాన్ని ప్రతిపాదించటం ఈ జివోలోని మరొక ప్రత్యేకత. దీనికోసం ప్రతి ప్రాజెక్టులో ఒక సహాయ పునరావాస అధికారి (అడ్మినిస్ట్రేటర్) ఉంటారు. వారు నిర్వాసితులును, బాధితులను సంప్రదించి పునరావాస ప్యాకేజీ రూపొందించాలి.

ఈ జివో నిరుడు ఏప్రిల్ నెలలో జారీ అయింది. జులై నెలలో గంగవరం తదితర గ్రామాలప్రజలను దిబ్బపాలెంతీరాన ఉన్న పడవులను తొలగించి ఖాళీ చేయమని ఆదేశించినప్పుడు ఈ జివో ఉందనీ దాని ప్రకారం వాళ్ళంతా నిర్వాసితులు కాకున్నా బాధితులనీ, వారికీ కొంతమేరకు పునరావాస హక్కు ఉంటుందనీ అధికార్లకు ఎందుకు గుర్తుకు రాలేదు?

మత్స్యకారులు కోర్టుకెక్కి ఈ జివోను అమలు చేయమని అడిగినప్పుడు గానీ గుర్తుకు రాలేదు. అప్పుడు దానిని అమలుచేస్తామనీ అప్పటిదాకా వారిని దిబ్బపాలెం నుంచి పడవలు తీసేయమని ఒత్తిడి పెట్టబోమనీ కోర్టుకు హామీ ఇచ్చారు. ఆ హామీ సమగ్రంగా అమలు కాకుండానే బలవంతంగా పడవలు తరలించే ప్రయత్నం చేసి ఘర్షణకు తామే కారణం అయ్యారు.

బాధితులయిన మత్స్యకారుల గుర్తింపు సక్రమంగా జరగలేదన్నది మత్స్యకారుల ఆరోపణ. ఎవరివద్దనైతే మత్స్యశాఖ మంజూరు చేసే గుర్తింపు కార్డులున్నాయో వారిని మాత్రమే ప్రభుత్వం లెక్కించింది. అయితే కారు నడపడానికి డ్రైవింగ్ లైసెన్స్ తప్పనిసరి అయినట్టు చేపల వేట చేయడానికి గుర్తింపు కార్డు తప్పనిసరికాదు. కాబట్టి అందరూ తీసుకోలేదని మత్స్యకారుల వాదన. దీనిని మూర్ఖంగా కొట్టిపారేయడం ఎందుకు? నిజానిజాలు తేల్చే సహేతుకమైన మార్గాలు లేవా? 'అంత్యోదయ' వంటి పథకాల కోసం గ్రామాలలోని అతి పేద కుటుంబాలను గుర్తించవలసి వచ్చినప్పుడు గ్రామ సభ నిర్వహించి గ్రామస్తులందరినీ కూర్చో బెట్టి బహిరంగంగా వాకబు చేయటం సత్ఫలితాన్ని ఇచ్చిందని అధికారులే అంటున్నారు. మత్స్యకారులు ఎవరు అన్న నిర్ణయం కూడా గ్రామసభ నిర్వహించి బహిరంగంగా వాకబు చేయడం ద్వారా జరిపి ఉండవచ్చును కదా?

మొదట్లో 'అప్పికొండకు పోయి అక్కడ పడవలు పెట్టుకొని చేపలు పట్టుకోండి' అని ఆదేశించిన ప్రభుత్వం ఆ తరువాత దిగివచ్చింది. ప్రత్యామ్నాయ స్థలంలో జెట్టీ నిర్మించి ఇస్తానంది. అప్పికొండ, సంవత్సరంలో తొమ్మిదినెలలు మాత్రమే చేపల వేటకు అనుకూలంగా ఉంటుందని మత్స్యకారులు అభ్యంతరం తెలుపగా యారాడ దగ్గర జెట్టీకడతానంటున్నది. అదికూడ అంత అనుకూలం కాదనీ పోర్టుకు మరింత దగ్గరగా మరొక ప్రత్యామ్నాయ స్థలం ఉందనీ మత్స్యకారులు అంటున్నారు. చేపల వేట గురించి వారికంటె తెలిసిన వారు లేరు కాబట్టి ఈ ప్రత్యామ్నాయలన్నీ వారితో చర్చించడానికి అభ్యంతరం ఎందుకుండాలి? అన్నిటికంటె ముఖ్యమైనది పునరావాసం. దిబ్బపాలెం వారికి మాత్రం గాజువాక దగ్గర కాలనీ ప్రతిపాదిస్తున్నారు. మిగిలిన గ్రామాల వాళ్ళను బాధితులుగా గుర్తించినా కూడా పునరావాస కాలనీ ప్రస్తావన లేదు. దిబ్బ పాలెంవారు సహితం గాజువాకలో ఉంటూ యారాడ దగ్గర పడవలు పట్టుకొని చేపల వేట చేసుకోలేరు. చేపల వేట సెక్రటేరియట్‌లో ఉద్యోగంకాదు. పదింటికి పోయి అయిదింటికి ఇంటికి వచ్చేయడానికి. వాతావరణాన్ని బట్టి సముద్రంలో ఆటుపోట్లును బట్టి వేటకు పోతారు, తిరిగివస్తారు. తీరం వెంబడే వలలు ఆరేసుకుంటారు. పడవలు బాగుచేసుకుంటారు. రేవు దగ్గర ఊరు లేనిదే మత్స్యకారుల జీవనం సాధ్యం కాదు. యారాడ దగ్గర జెట్టీ కట్టి ఒక ఊరివారికి ఎక్కడో కాలనీ కట్టిచ్చి తక్కిన వారికి పునరావాసం చూపించకుండా చేతులు దులిపేసుకుంటే ప్రభుత్వం బాధ్యత తీరిపోదు.

ఈ కారణాలుగా మత్స్యకారులు అసంతృప్తితో ఉంటుండగానే ప్రమోటర్ల ఒత్తిడి వల్ల కాబోలు వాళ్ళే బలవంతంగా పడవలు తొలగించే ప్రయత్నం అధికారులు మొదలు పెట్టారు. ప్రతి ఘటన వస్తుందనీ అల్లరి జరుగుతుందనీ వారికి తెలుసు. అయితేనేం? ఒకరిని చంపారు, ప్రజలందరినీ భయకంపితులను చేశారు, పడవలు బలవంతంగా తొలగించారు. ఇప్పుడైనా నష్టపరిహారం, పునరావాసం విషయాలు పరిష్కారమయ్యేదాకా ఆగారా? ఊహు. పోర్టు నిర్మాణ పనుల్ని కొనసాగిస్తూనే ఉన్నారు. పైకి ఏమన్నా 'విజయం' సాధించినందుకు హైదరాబాద్‌లోని పాలకులు ఆ అధికారుల్ని మెచ్చుకునే ఉంటారు.

ఒకటే అనుమానం. నాలుగూళ్ళ ప్రతిఘటనకే ఇంత బీభత్సం చేశారే- రేపు పోలవరంలో ఏంచేయబోతారో?

– కె. బాలగోపాల్